

Lausunto

23.3.2022

VN/23602/2021

VN/23602/2021-VNK-25

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Valtioneuvoston kanslia; Asiantuntijalausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta sekä liitteenä olevasta luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi nuorisotyöstä ja -politiikasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Hallitusohjelmaan on kirjattu lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan tavoitteen toteuttamisen yhtenä keinona, että jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan aito mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Harrastamisen Suomen mallia valmistellut työryhmä esitti, että Harrastamisen Suomen mallin pysyvyyden turvaamiseksi mallista tulisi säätää nuorisolaissa. OKM:n mukaan harrastamisen Suomen mallista säätämisen tavoitteena on nuorten hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden lisäämiseksi vakiinnuttaa Harrastamisen Suomen mallin mukainen harrastustoiminta pysyväksi toimintamalliksi kunnissa, ja tätä kautta edistää perusopetukseen osallistuvien nuorten mahdollisuutta mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen.

Kansallinen lapsistrategia vastaa lausuntopyynnön kohtaan 5: Lausunto Harrastamisen Suomen mallia koskeviin esitysluonnoksiin (lain 12 a ja 21 a §).

Harrastamisen Suomen malli

On tärkeää, että Harrastamisen Suomen mallista säädetään lailla. Tämä vakiinnuttaa ja vahvistaa mallin toteutumista ja täten lisää lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä.

Olisi kuitenkin tarpeen arvioida, onko Harrastamisen Suomen mallin sääntelyn luontevampi ja tarkoituksenmukaisempi paikka perusopetuslaissa. Tällöin korostuisi selkeämmin se, että mallin mukainen toiminta tapahtuu kouluissa ja koskee myös perusopetuksen ensimmäisiä vuosiluokkia käyviä lapsia. Perusopetuslaissa on säädetty myös aamu- ja iltapäivätoiminnasta (8 a luku). Mikäli Harrastamisen Suomen mallista säädettäisiin perusopetuslaissa, se mahdollistaisi paremmin mallin yhteyksien tarkastelun/hahmottamisen myös aamu- ja iltapäivätoimintaan.

Ehdotuksen 12 a §:ssä käytetään käsitettä ”nuori”. Nuorisolaissa ”nuori” määritellään alle 29-vuotiaaksi (3 §). Ehdotuksen 12 a §:n perusteluissa käytetään myös käsitettä ”lapsi”. Harrastamisen Suomen mallin kohderyhmää ajatellen, ”lapset ja nuoret” olisikin kuvaavampi käsite myös säännöstekstissä. Koska malli on tarkoitettu jokaiselle perusopetukseen osallistuvalla, voisi vaihtoehtoisesti säännöstekstissä käyttää käsitettä ”oppilas”, joka tarkentaisi/muistuttaisi lain soveltajalle, että kyseinen lainkohta koskee myös lapsia.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvoston kanslia

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1602 2165
+358 9 1602 2165

kirjaamo.vnk@gov.fi

Ehdotuksen 12 a §:ssä käytetään kuulemisen käsitettä (kuulla nuoria heidän harrastustoiveistaan). Kuuleminen on määrämuotoinen menettely, josta syystä tässä yhteydessä sopivampi olisi esimerkiksi ”selvittää ja ottaa huomioon nuorten (oppilaiden) mielipiteet ja toivomukset”.

Ehdotuksen 12 a §:ssä todetaan, että kunnan tulee yhteen sovittaa olemassa olevia harrastamisen hyviä toimintatapoja sekä edistää koulun ja harrastustoiminnan järjestäjien yhteistyötä. Kyseinen kohta kaipaisi tarkennusta ja konkretiaa säännöskohtaisissa perusteluissa. Muutoin kyseisen säännöskohdan tulkinta ja sen toteuttaminen saattavat jäädä käytännön toiminnassa puutteelliseksi.

Ehdotuksen 12 a §:ssä todetaan, että Harrastamisen Suomen mallin tarkoituksena on edistää nuorten hyvinvointia. Tähän säännöksen kohtaan tulisi lisätä, että mallin tarkoituksena on myös yhdenvertaisuuden edistäminen. On tärkeää, että mallissa ja sen toteuttamisessa huomioidaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ja syrjinnälle alttiit lapsi- ja nuorisoryhmät ja lisätään heidän mahdollisuuksiaan osallistua toimintaan yhdenvertaisesti ryhmän jäsenenä. Kyseinen asia on syytä myös avata ja tarkentaa ehdotetun säännöskohdan perusteluissa. Harrastamisen Suomen mallin tulee olla tosiasiallisesti avoin, turvallinen ja helposti lähestyttävä toimintamuoto kaikille lapsille ja nuorille.

Kansallinen lapsistrategia toimeenpanosuunnitelman toimenpiteenä (nro 23) toteutetaan pilotti etsivästä harrastustoiminnasta ja nuorisotyön yhteistyömallista harrastamisen Suomen mallissa yhteistyössä kuntien kanssa. Toimenpiteestä vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Pilotissa kokeillaan, vahvistetaan ja mallinnetaan etsivää harrastustoimintaa yhdessä nuorisotyöntekijäresurssin kanssa kuntatasolla ja tavoitetaan siten kohderyhmää, joka helposti muutoin jää harrastusten ulkopuolelle. Pilotti auttaa selvittämään haavoittuvassa asemassa olevien lasten kynnyksiä harrastamiseen ja mallintamaan tapoja, joilla lasten ja nuorten kannustaminen sekä sosiaalinen vahvistuminen toteutuisi harrastustoimijoiden työssä nykyistä vahvemmin.

Lasten yhdenvertaisiin harrastamismahdollisuuksiin liittyy kiinteästi myös ehdotuksen 12 a §:ssä mainittu harrastustoiminnan järjestäjien tieto- ja taitotaso. Yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luominen ja toteuttaminen mallin mukaisessa toiminnassa vaatii järjestäjiltä ja harrastustoiminnan toteuttajilta hyvää pedagogista osaamista sekä tietämystä lapsen oikeuksista ja lasten kehityksestä ja ikävaiheista. Tähän liittyy yksi lapsistrategian toimeenpanosuunnitelman toimenpiteistä (nro 22). Myös tätä toimenpidettä toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta.

Lisätietoja antaa Kansallisen lapsistrategian pääsihteeri Johanna Laisaari, +358 295 161 177.

Osastopäällikkö

Seppo Määttä

Neuvotteleva virkamies

Jouni Varanka

Jakelu

Opetus- ja kulttuuriministeriö